

Фільм про гоніння Церкви в Україні

Анелія Польщак

«Вірити!»

Автор сценарію і продюсер о. Павло Вишковський
 Режисер Артем Шемет
 Оператор Сергій Бурковський
 Художник Василь Багалік
 Композитор Юрій Звонар
 У ролях: Дмитро Вівчарюк, Марина Кошкіна, Анатолій Яценко,
 Володимир Кокотунов
 Католицьке Телебачення Віковічного Слова в Україні, 2021.

11 вересня 2021 року у столичному кінотеатрі «Київська Русь» відбулася прем'єра художнього фільму «Вірити!». Фільм пройшов також і в кінотеатрах «Ліра», «Жовтень», «Флоренція», «Факел», «Лейпциг», «Дніпро», ім. Т. Шевченка, а також у Львові, Луцьку, Одесі, Харкові, Дніпрі та інших містах.

Важливо зауважити, що християнське кіно має непрості моменти для реалізації, оскільки йдеться про незвичайну «матерію». Однак авторів фільму це не зупинило. Як вони самі зазначали в інтерв'ю, назва «Вірити!» акцентує широкий спектр цього поняття, оскільки це слово може значити для кожної людини щось своє. Для творців фільму воно передусім значить збереження християнської віри, яка протягом ХХ століття піддавалася випробуванням і гонінням. Фільм охоплює події цього періоду в історії України, піднімає важливі, сутнісні для людини питання. Здатність вірити є віддзеркаленням духовної сили, котра акумулює те, що надає сенс нашому життю. Автори показують, наскільки важливо триматися власних переконань, навіть ціною життя. І водночас йдеться про щось більше. Ми бачимо не лише віру, чи спроби її зберегти, а й її плоди.

Фільм виношувався не один рік. Сценарій пропонувався для екранізації відомим режисерам Мелу Гібсону, Кшиштофу Зануссі, і, нарешті, дочекався свого втілення власними силами українців. Проблемаю був також пошук коштів. Вони були вкрай обмежені, але використовувалися максимально ефективно.

Вагомо те, як актори поставилися до своєї роботи. Так, Віталій Ажнов, актор Національного театру ім. І. Франка родом із Калуша, що зіграв священника Вродарчика, говорив, яка відповідальність грати таку роль: «Це своєрідна місія і тобі глядач повинен повірити». Готуючись до ролі, актор прочитав біографію отця Вродарчика, котрий у часи Другої світової війни робив усе можливе, аби запобігти пролиттю крові, налагодити українсько-польські стосунки, він прославився і як умілий лікар, котрий допомагав усім стражденним, незалежно від національності.

Дмитро Вівчарюк у фільмі «Вірити!». Режисер Артем Шемет. Україна, 2021.

Стрічка починається зі сцени розстрілу священників. Бачимо там не лише римо-католиків, а й православного, і греко-католика. Ті, кого розстрілюють, змогли протистояти комуністичній владі, яка мала на меті знищення особи як такої, створення істоти-гвинтика, якого завжди можна замінити. Іронією до цього служать транспаранти з написом «Кадри вирішують все», – вони потрапляють на очі глядачеві не раз.

Як наголошують автори, фільм заснований на реальних подіях. Зображено долі людей, котрі, на жаль, були типовими. Це родина, яка постраждала через переслідування – мати, яка ледь не померла, коли таємне богослужіння на цвинтарі розганяли комуністи; батько, що кілька десятиліть провів у таборах, священники, котрі увійшли в українську історію та мартирологію.

Символічною є й доля отця Себастьяна Сабудзінського (1876–1937), що служив у парафії міста Бар, яка для римо-католиків також є символом бастиону віри, як і Мурафа, де частково проходили зйомки. Себастьян Сабудзінський був розп'ятий на стіні бараку концтабору. Вражаюча не лише ця сцена, а й сцена, що їй передує, – коли служниця начальника табору за його наказом та зі страху як людина із зламанною психікою виливає на обличчя священника окріп. Вражає і місіонер-облат, що в умовах підпілля підтримував людей різних віросповідань і як душпастир, і як лікар. Стрічка не може не зачепити тих, чії родини постраждали від комуністичних репресій, як родина одного з головних героїв фільму Петра.

Одним із перших фільмів, присвячених діяльності священ-

Володимир Кокотунув – начальник табору. Кадр з фільму «Вірити!».

ника, став «Владика Андрей» про Андрея Шептицького режисера Олесь Янчука (2008). «Вірити!» є ще одною цеглиною у фундамент християнського художнього кінематографа України та першим художнім фільмом про переслідування римо-католиків у нашій країні. Слід згадати також стрічку «Яких гонять за Христа» (історія про життя та страждання лютеранського пастора та його родини, коли 1944 року в Румунію увійшли радянські війська).

Приємно тішить музика до фільму, як і саундтрек Юрія Звонара. Композитор і виконавець і сам знявся у фільмі – в ролі баяніста на ярмарку. Юрій відзначив: щоб написати музику, йому потрібно було вжитися в атмосферу і дух фільму, будучи присутнім під час знімання. Завдяки цьому, написав музику легко і швидко – за два тижні.

Зрозуміло, дався взнаки обмежений бюджет, було скорочено кількість сцен і вірогідно з цієї причини фільму бракує ширшого контексту – адже такі гоніння були спрямовані на те, щоб знищити людину як таку, а християнство було реальною силою, що протистояла тоталітаризму (беремо до уваги і так званих «анонімних християн»). Водночас, сценарій для досягнення поставленої мети також можна було би вдосконалити за рахунок уривків кінохроніки, думок-цитат очевидців і свідків, важливої статистики (що, до речі, зроблено у стрічці про переслідування у Румунії). Інший істотний недолік – брак роботи акторів «третього» плану. Яскрава гра актора, що втілює одного із зрадників у таборі, контрастує із тим, що ми не бачимо реакції інших осіб третього плану на події. Слабкості сценарію, на жаль, підважують майстерну гру акторів, котрі, до речі, працювали майже на волонтерських засадах. Важливо, що фільм був створений значною мірою завдяки сумлінній та часто майже безоплатній праці багатьох людей. Тож, попри хиби, сподіваємось, що стрічка сприятиме розбудові українського християнського кіно.

Стрічку «Ціна правди» так і не змогли показати в Росії – демонстрацію перервали «тітушки».

Про це розповіла польська режисерка, сценаристка та акторка кіно, режисерка фільму «Ціна правди» про Голодомор в Україні Аґнешка Голланд в програмі «Вечір з Миколою Княжицьким» на телеканалі «Еспресо». Голланд додала, що не могла промовчати на тему Голодомору: «Ми не можемо будувати майбутнього, коли замовчуємо злочини проти свого народу. Ці безіменні жертви Голодомору заслуговують на те, аби їм віддати честь, аби вони вийшли з небуття».

Також режисерка зауважила: «Суспільством маніпулювали й маніпулюють зараз. Ми мали з цим справу в 1930-х роках і маємо тепер, коли не просто немає вільних медіа, а є корумповані ЗМІ, які служать одній політичній агентурі – так дуже легко маніпулювати думкою суспільства. Проте є і журналісти, як Гарет Джонс, які готові померти за правду. Щоправда, величезна машина пропаганди та фейкових новин працює настільки сильно, що важко відрізнити, де правда, а де фальш».

Від редакції: *Ім'я Гарета Джонса та записи його «Щоденника» вперше в кіно прозвучали в документальному фільмі Сергія Буковського «Живі» (2008). Саме Сергій Буковський і запропонував Аґнешці Голланд зняти фільм про цього мужнього британського журналіста, котрий чи не першим у світі заговорив про Голодомор в Україні. Стрічка «Ціна правди» кілька років тому йшла у світовому, а також в українському прокаті й здобула підтримку як критики, так і глядачів. Вона зробила вагомий внесок у поширення в міжнародному просторі правди про геноцид українського народу в часи сталінського тоталітарного режиму.*